

ИЗВЕШТАЈИ СА КОНФЕРЕНЦИЈА

Уна Дивац*

ИЗВЕШТАЈ СА КОНФЕРЕНЦИЈЕ О РОДНО КОМПЕТЕНТНОМ ПРАВНИЧКОМ ЗНАЊУ

Правни факултет Универзитета у Београду организовао је онлајн конференцију „Родно компетентно правничко знање“ 25. маја 2020. године, уз подршку мисије ОЕБС-а у Србији. Конференција је део европског пројекта *New Quality in Education for Gender Equality – Strategic Partnership for the Development of Master’s Study Program Law and Gender /LAWGEM/*, чије је спровођење поверено конзорцијуму који чине Правни факултет Универзитета у Београду и универзитети Кадиз (Шпанија), *LUMSA* (Италија), Сарланд (Немачка) и Оребро (Шведска).

Конференција је организована са циљем да се истраживачима помогне да боље схвате родно осетљив језик и да резултате до којих буду дошли у свом раду искористе за унапређење образовања о родно осетљивим темама, за преиспитивање одређених правних дисциплина кроз призму родне осетљивости и за разјашњавање терминологије која се користи у дискусијама о родној равноправности, попут појмова „родни идентитет“, „равноправност“, „приватност“, „насиље“, „однос снага“, „самоодређење“ итд. Главну реч на конференцији имало је пет истакнутих говорница које су резултате својих истраживања и своја практична искуства поделиле са више од стотину учесника из свих делова Европе.

Скуп су отвориле и поздравиле све присутне др Иванка Поповић, ректорка Универзитета у Београду, и др Драгица Вујадиновић, професорка Правног факултета Универзитета у Београду и руководиоца *LAWGEM* пројекта.

* Асистенткиња на Правном факултету Универзитета у Београду, una.divac@ius.bg.ac.rs.

Прва говорница, др Сузан Баер (*Susanne Baer*), професорка Правног факултета Универзитета у Хумболту и судија Савезног уставног суда Немачке, говорила је на тему сложености појма „рода“ и како се он може схватити на више начина, зависно од контекста у којем се користи. Проф. Баер је указала на неколико проблема који се морају разумети да би се род и родна равноправност регулисали законом на одговарајућ начин. Пре свега, постоји лингвистички проблем – најпре, постоје језици у којима се не прави разлика између појмова „род“ и „пол“, а и у оним језицима који ту разлику познају ти појмови не морају имати исту садржину и значење. Даље, у различитим деловима света различито се схватају род и родни односи, тако да се негде може наићи на отпор родној равноправности и скептицизам према концепту рода. С тим у вези, треба одбацити штетно схватање да су покрети за родну и полну равноправност искључиво творевина Запада. На крају, треба бити свестан и чињенице да је род другачије схваћен и регулисан у земљама које имају различито политичко и друштвено уређење. Након што је детаљно изложила историју развоја рода (од „женског питања“ до критике бинарног схватања рода), проф. Баер је закључила да су критички приступ роду и родно компетентно схватање права изузетно важни.

Друга говорница, др Никола Лејси (*Nicola Lacey*), професорка права, родне и социјалне политике у Лондонској школи економије, излагала је на тему рода и кривичног права. У својој презентацији, критички се осврнула на концепт рода и социоправни оквир у којем се род анализира. Проф. Лејси је показала како разноврсни родно засновани стереотипи, двоструки стандарди и предрасуде снажно утичу и на законодавство и на јавно мњење. Навела је пример да силовање у браку изузетно дуго није признато као кривично дело, затим начин на који су изграђене различите врсте одбране (самоодбрана, провокација, неурачунљивост), стереотипе да је типичан криминалац мушкарац, а жртва жена и постојање тенденције да се умањује значај женског криминалног деловања итд. На основу свега тога, долази се до закључка да кривично право само родно обликује своје субјекте. Крајњи циљ истраживања у овој сфери је да се разоткрију сви родни стереотипи и да се подстакне реформа затворских система, кривичних санкција и кривичног права.

Трећа говорница, др Роузмери Хантер (*Rosemary Hunter*), професорка права и социоправних наука на Универзитету Кент, говорила је о томе како су род и породично право тесно повезани из два разлога: прво, породично право постоји и дејствује у род-

но дефинисаним оквирима и као такво има другачији ефекат на мушкарце и жене; друго, сáмо породично право је изразито укључено у родно обликовање сопствених субјеката који, с друге стране, различито доживљавају породично право зависно од своје расе, припадности класи, сексуалне оријентације и сл. Проф. Хантер је објаснила однос између родне (не)једнакости и поделе брачне имовине, одређивања старатељства над децом после развода, сурогат материнства, механизма решавања породичних спорова, утицаја пандемије на родну равноправност, насиља у породици, родне поделе рада у породицама, уговора и родних стереотипа. За крај, закључила је да је критички приступ породичном праву кључан за успешно стварање суштинске родне равноправности.

Израгање др Силвије Сутеу (*Silvia Suteu*), која предаје јавно право на Правном факултету Лондонског универзитетског колеџа, четврте говорнице, било је на тему низа пројеката под називом *Feminist Judgments Projects*. Њихов фокус је, до сада, био на правним системима Запада, тако да је др Сутеу изразила жељу да се пројекат те врсте покрене и за земље Централне и Источне Европе, објаснивши уснут потребу за таквим пројектом и изазове на које би се могло наићи (различитост правних система, правних култура, нивоа формализма, недостатак адекватног образовања судија о родно осетљивим темама). Главни задатак тих пројеката је да постојећу судску одлуку напишу поново, али из критичке, феминистичке и родно осетљиве перспективе. Такав приступ би могао бити изузетно користан и за судије и за студенте на студијама рода.

На крају, др Ивана Јелић, професорка Правног факултета Универзитета Црне Горе и судија Европског суда за људска права, говорила је о пракси Суда и развоју његовог схватања родних односа и равноправности. Прошавши кроз неколико познатих случајева, проф. Јелић је анализирала њихов значај за родну равноправност, а показала је и новине које је Суд усвојио: пружање заштите оним правима која нису изричито предвиђена Европском конвенцијом о људским правима тако што их подводи под постојећа права, употреба доктрине „живог инструмента“, признавање постојања индиректне дискриминације коју је могуће доказати и без употребе статистичких података, чешће освртање на међународне споразуме и инструменте меког права у пресудама. Проф. Јелић је такође критички анализирала примену доктрине слободне оцене и споменула да, иако је Суд напредовао, увек постоји места за побољшање, поготово у методологији и стварању јединствене судске праксе.

Излагања су праћена живом дискусијом о утицају пандемије на родну равноправност и насиље у породици, прикладности медијације за постизање родне равноправности у споровима, инсистирању на „роду“ у праву, проблему расправљања рода кроз бинарну призму, увођењу појма „квир“ у право, проблему родне неутралности у праву и отпору у законодавним и судским круговима да се он превазиђе. На крају је закључено да су за постизање родне равноправности кључни критички приступ истраживању и родно осетљиво образовање постојећих и будућих законодаваца и судија.